
Jak to vidí Tomáš ZIMA, rektor Univerzity Karlovy

Zita SENKOVÁ, moderátorka

Dnešním hostem by měl být profesor Tomáš Zima, rektor Univerzity Karlovy, který zatím není v našem studiu. Jakmile se tak stane, v což doufám, milí posluchači, opět se přihlásím. Zatím přeji hezký den. Dobrý den, pane profesore, já vás vítám v Jak to vidí.

Tomáš ZIMA, rektor Univerzity Karlovy, Praha

Dobré ráno.

Zita SENKOVÁ, moderátorka

Už aby byla otevřena Blanka, pane profesore, abyste tady byl včas.

Tomáš ZIMA, rektor Univerzity Karlovy, Praha

Blanku bych dneska nejel, ale uvízli jsme se trochu se svozem odpadu v jedné ulici nedaleko. Ale když jste nakousla tunel Blanka, já když občas poslouchám říkám, nejsem specialista na stavby, ale žiji v Praze od narození a když jsem slyšel vyjádření, já teď nevím, jestli někoho ze stavebních firem nebo dodavatelů, který řekne: My jsme tam dávali dráty, pak to nebylo ucpané, pak do toho natekla voda a teď se to asi bude muset měnit. Tak si připadám jako v Absurdistanu. Nechci hodnotit cenu, neumím toto posoudit. Osobně si myslím, že se za to postavilo ještě někde mnohem více betonu, ale toto mi přijde jako kdybych přišel, začal někoho operovat a pak by někdo zjistil, že jsem mu zapomněl dát anestezii. Až když ten pacient začne křičet, tak prostě se divím, že toto je vůbec možné a že za to nikdo nebyl pohnán k odpovědnosti.

Zita SENKOVÁ, moderátorka

Máte pro to nějaké vysvětlení? Já bych možná citovala, byť je to expresivní vyjádření pražské primátorky paní Krnáčové, která tvůrce tunelu označila cituji: "za debily".

Tomáš ZIMA, rektor Univerzity Karlovy, Praha

Tak je to expresivní vyjádření. Tam je samozřejmě několik faktorů. Jeden je ten, kdo to nakreslil, pak je někdo, kdo to stavěl, ale pak je někdo, kdo to kontroloval a pak je někdo, kdo to platí a myslím, že se všichni na tom každý nějakou měrou podíleli. Asi možná nejméně ti, co to nakreslili. Tam nejsem v to odborník, ale ukazuje to absolutní chaos a nechci říkat neznalosti, diletantství, možná i proto použiji slovo také expresivní, ale nebudu tak silný. Ale chaos, nepořádek, nekontrolovatelnost, nezáměr lidí, kteří za to byli zodpovědní a jsou zodpovědní.

Zita SENKOVÁ, moderátorka

Myslíte, nesetkáváme s podobným přístupem nebo diletantstvím nějak často v poslední době, jak vám to přijde?

Tomáš ZIMA, rektor Univerzity Karlovy, Praha

Diletantství bylo a je a bude v různých systémech a samozřejmě se nevyhne ani Praze ani České republice. Ale systémy mají být nastavené tak, že jaksí se to odhalí včas a zakročí se, ale samozřejmě, jestliže někdo něco odflákne, není kontrolován, není za to, jak se říká pokárán a to může být různými formami, tak pak se nediví, když to udělá poprvé, podruhé, potřetí, tak jako co se stane? A co dálnice do Ostravy, tak jako staví se dálnice, zjistí se, že ty mosty jsou v

havarijním stavu potom, tak ať se někdo jde podívat na mosty, které se stavěly za první republiky a pořád fungují a jako všichni řeší, kde se stala chyba? Tak přece někdo za to musí jaksí minimálně být vyhozen, když už není nějak potrestán. Přece někdo to podepisoval, někdo to kontroloval a když se toto děje, tak samozřejmě bez jakýchkoliv důsledků, tak jak se to může v té společnosti obrazit? Když někdo může zkazit dálnici, když někdo může zkazit tunel Blanka, nic se neděje, všichni se usmíváme, jede se dál. Tak jak se to může na dalších generacích projevit? Tak já to budu dělat stejně. Sice v jiném, někdo nestaví tunel Blanka, někdo třeba jenom vaří jídlo v restauraci, někdo třeba jenom čistí oděvy. Někdo uklízí chodník, někdo učí, tak si řeknu, když to můžou oni, tak proč bych to nemohl já?

Zita SENKOVÁ, moderátorka

Nedávno agentura Bloomberg vyhodnotila Česko v takové anketě jako nejdekadentnější zemi na světě. Mezi kritérii byla spotřeba alkoholu, cigaret, drog, a také obrat v herním průmyslu. To také není evidentně lichotivé vysvědčení, pane profesore.

Tomáš ZIMA, rektor Univerzity Karlovy, Praha

Tak já bych takové jestli jsme nejdekadentnější společnost, já bych to tak neviděl černě. To jsou takové, bych řekl, záleží, kolik zemí se hodnotilo a já bych řekl, že jsou země mnohem a mnohem dekadentnější, bych řekl v mnohem brutálnějších věcech, než jste zde zmiňovala. Také se říká, že jsme jede z nejobéznějších národů, musím říci, že když se projdu po Praze, tak samozřejmě lidé jsou lehce obézní, ale když se projdu po americkém středozápadu nebo po nějakých amerických státech, tak tedy těch monstrózních obezit tady tolik nevidím. Vy jste zmínila samozřejmě ty záležitosti.

Zita SENKOVÁ, moderátorka

Alkohol, drogy, cigarety.

Tomáš ZIMA, rektor Univerzity Karlovy, Praha

Alkohol, drogy, tak o alkoholu se zde hovoří dlouho, máme jednu z největších spotřeb alkoholu na světě a je to samozřejmě velký celospolečenský problém, který je zase nepostihován. Zavřel někdo nějaký bar v Praze nebo nálevení alkoholu, kde se nalévá lidem, mládeži kolem 15 let? Ať mi to někdo řekne. Ne. Jsme k tomu tolerantní, zavíráme před tím oči. Otázka cigaret, když řeknu: Tak tady diskutujeme, jestli se má v restauracích kouřit nebo ne deset let. A zkrachovaly nějaké restaurace v Itálii, ve Španělsku, ve Francii, kde se nekouří? Nezkrachovaly. Normálně tam to funguje. Takže je to samozřejmě jen vůle něco prosazovat, za něčím jít důsledně z hlediska principu jaksí bych řekl obecných a nikoliv jaksí různých, lobbistických a ekonomických zájmů.

Zita SENKOVÁ, moderátorka

Podle posledních statistik nadměrnému pití, že bychom zůstali ještě chvíli u alkoholu, holduje každý dvanáctý dospělý. Alkohol pijí i děti, podle státního zdravotního ústavu má s alkoholem u nás v Česku zkušenost každé druhé třináctileté dítě. A co se týče úmrtí, tak šest procent je právě má na svědomí u nás alkohol.

Tomáš ZIMA, rektor Univerzity Karlovy, Praha

Ano, to určitě ano, a z hlediska dat Evropské unie patří alkohol mezi nejrizikovější vlastně faktory spolu s kouřením právě třeba tou nadváhou, obezitou, cukrovkou tak důsledky s alkoholem je to řada onemocnění, které alkohol vyvolává metabolity alkoholu, které vznikají v lidském těle, jsou definovány kancerogeny, jedná se o acetaldehyd, je to vliv na nádory tlustého střeva, nádory trávicí trubice, diskutuje se údajně o možném vlivu na vznik rakoviny prsu. Tam ty data nejsou úplně přesvědčivá. Takže těch důvodů je, samozřejmě jsou to poruchy nervového systému a pak samozřejmě ty nejzávažnější, to jsou různé úrazy a nehody, které významně z dat Evropské unie, zhruba každé čtvrté úmrtí mladistvých, tedy mezi 15. až 30. rokem věku je dáno do souvislosti s alkoholem.

Zita SENKOVÁ, moderátorka

A co se týče drog, pane profesore, měkkých, tvrdých, jak tady vidíte ten trend?

Tomáš ZIMA, rektor Univerzity Karlovy, Praha

Víte, drogy měkké, tvrdé, buď je to droga nebo není to droga, je to takové to zjednodušování, jako když si někdo řekne, já už nesním šest knedlíků, ale sním jenom pět a budu se pořád dívat na tu televizi a neprojdou se, tak si myslím, že děláme tomu tělu lépe. Takže to je něco podobného. Tak samozřejmě ta spotřeba drog relativně, bych řekl, že stagnuje, není nějak dramaticky rostoucí. Co je, je to otázka spektra, objevují se nové syntetické drogy, které jsou velmi obtížně zjištělné. Ten bych, řekl, ten drogový průmysl je vždycky trošku o krok před tím zdravotnictvím i tou represivní složkou státu. Pak jsou samozřejmě i třeba účinky některých těch drog používáme v medicíně, diskutuje se o třeba použití toho konopí, kdy dneska začíná mezinárodní konference v Praze, ale zase musí to být v rukou lékařů, ve správných indikacích a podobně.

Zita SENKOVÁ, moderátorka

Ministerstvo školství chce uhradit lékařským fakultám náklady na přijetí více uchazečů o studium medicíny. Letos by to mohlo být až o 10 % víc, od navýšení počtu studentů lze si, pane profesore, slibovat, alespoň částečné řešení nedostatku lékařů v praxi?

Tomáš ZIMA, rektor Univerzity Karlovy, Praha

Po určitých diskusích je zde možnost, že by, pokud bude přijato více, než bylo v minulých letech, že by tito studenti byli takzvaně financovatelní, což je určitý pozitivní krok. Samozřejmě otázka je vždycky dbát na kvalitu uchazečů na straně jedné, na straně druhé na kapacitní možnosti jednotlivých fakult, takže to je otázka, různé lékařské fakulty v České republice se k tomu budou stavět různě. Nějaký ten prostor zde je. Je to jenom jedno z možných řešení.

Zita SENKOVÁ, moderátorka

Jaká by byla ta další?

Tomáš ZIMA, rektor Univerzity Karlovy, Praha

Ta další je to samozřejmě stabilizace systému specializačního vzdělávání, ale i tak je ohodnocení práce lékařů. Já vnímám, že práce lékařů je nebo ty mzdy, které ve zdravotnictví jsou, jsou vyšší než samozřejmě průměrné mzdy v jiném sektoru, ale samozřejmě to tak je i v zahraničí a jestliže někdo v České republice dostane 25 až 30 tisíc a o když bude v příhraničních oblastech, o 40 kilometrů dál dostane 100 tisíc, tak je to samozřejmě otázka volného pohybu osob a tomu lze těžko zabránit, jinak migrace lékařů je celosvětová. Lékaři z Německa odchází do Švýcarska, ze Švýcarska do Spojených států, takže problém migrace lékařů je celosvětový a na straně druhé Evropská unie velmi silně vnímá do budoucna nedostatek, bych řekl, zdravotnických profesionálů v Evropské unii.

Zita SENKOVÁ, moderátorka

Právě, kdo zaručí, že absolvent nedá přednost práci v zahraničí nebo že si vybere, pane profesore, právě ten obor, ve kterém je absence těch lékařů.

Tomáš ZIMA, rektor Univerzity Karlovy, Praha

Tak ono se říká, že absence je skoro ve všech oborech, ale to ti lidé si vybírají docela i rozumně, když se studenty a absolventy hovořím. Ale to, aby zde zůstali, to vám nikdo nepodepíše vlastní krví, ale je to o podmínkách, které ve zdravotnictví budou, na jedné straně ekonomické a na straně druhé i bych řekl slušné kolegiální vztahy, někdy samozřejmě se stává, že ty managementy hledí na takové jaksi, že ti lékaři pracují, bych řekl, v uvozovkách proti té nemocnici. Je to hledání, jsme všichni na jedné lodi, o dobré atmosféře ve zdravotnických zařízeních a na pracovištích a samozřejmě i ta ekonomická stránka, ale primárně bych řekl, specializační v vzdělávání, dobré vztahy ve zdravotnictví obecně a ta ekonomika hraje určitou roli, ale ne tu nejdůležitější.

Zita SENKOVÁ, moderátorka

Jak složité je pro vás třeba ve vašem ústavu sehnat kvalifikovaného lékaře, s čím vy se potýkáte v praxi, protože jste nejen rektorem, ale také lékařem?

Tomáš ZIMA, rektor Univerzity Karlovy, Praha

Ještě máme řadu mladých kolegů jak v oblasti mikrobiologie nebo spíše kolegyně tak na biochemii, takže se s tím tak úplně zatím vyrovnávali dobře.

Zita SENKOVÁ, moderátorka

Pozůstalým a svědkům střelby v Uherském Brodě pomáhají psychologové jednak vyrovnat se se ztrátou blízkých i s praktickými věcmi, jakou je například příprava pohřbu, finanční pomoc pozůstalým přislíbilo město. Lidé posílají peníze lidem nejen z republiky, dokonce i ze zahraničí četla jsem. Pane profesore, jaké otázky si vy kladete v souvislosti s touto tragédií?

Tomáš ZIMA, rektor Univerzity Karlovy, Praha

Nejprve bych chtěl vyjádřit hlubokou a upřímnou soustrast všem pozůstalým této tragédie. Je to věc, která je to událost, která zasáhla lidi nejen u nás, ale i v celém světě, protože je to ojedinělý čin, se kterým jsme se dříve jsme ho viděli na televizních obrazovkách, zejména ze Spojených států, kde někteří šílenci prostě stříleli ve školách a podobně. U nás se tento čin stal poprvé a ukazuje několik faktů, že samozřejmě ten lidský život je velmi křehký v některých momentech, že člověk, když to řeknu, vyjde z rozhlasu, může ho porazit auto, jdete do restaurace s přáteli s kolegy na standardní pracovní oběd, kam chodíte řadu let a nevrátíte se domů, což jsou tragédie, kterého vlastně člověka zasáhly. Na stranu druhou ukazuje to, že jaksi porucha lidského chování se může náhle změnit. Já nemám informace, jen z médií a s některými kolegy jsem hovořil. Ale také to ukazuje, bych řekl, na určitou rigidnost alespoň z těch údajů, které jsou, jestliže lékaři měli podnět a ten pachatel toho činu jak alespoň vyplývá, nikdo to nepochoybňuje z těch médií, měl jaksi konflikty se zákonem, různé přestupky, lékaře upozornili na jeho nestandardní chování a nikdo prostě nekoná, tak tací lidé jsou jaksi častovanou bombou a na druhé straně nelze z lékařů dělat ti, kteří budou jaksi v té ambulanci odebírat zbrojní průkazy, ale tady alespoň z údajů, které byly veřejně sděleny, ten systém fungoval do určitého momentu. Za prvé, měl by se někdo podívat, proč tento občan, který je problematickou osobou, alespoň z toho mediálního obrazu to tak je.

Zita SENKOVÁ, moderátorka

Měl ale čistý rejstřík trestní například.

Tomáš ZIMA, rektor Univerzity Karlovy, Praha

Trestní rejstřík, paní redaktorko, je že jste odsouzen. Přece někdo, kdo má duševní poruchu, není odsouzený. Jestliže někdo bije své blízké, vyvolává konflikty ve svém okolí a vyhrožuje, tak přece nebude mít záznam v trestním rejstříku. Jako trest a odsouzení by mělo být až jaksí na vrcholku pyramidy toho systému nějaké spravedlnosti a nějakého postihu. A my se díváme jen na ten vrchol ledovce, ale přece pod tím je řada chování, které může indikovat a tady ještě tady, pokud je to pravda, tak ti lékaři začátkem února upozornili, upozornili, že tento člověk trpí nějakou poruchou. Prostě ten podnět odeslali, ale jestliže mi někdo přijde, řeknu si, tak tady o mě někdo píše, že se něco děje, tak už bych měl nějakým způsobem konat a ne vytvářet. Ony ty mechanismy jsou, akorát že ty mechanismy se správně nevyužívají.
Zita SENKOVÁ, moderátorka

Kdo podle vás podle dostupných informací, protože samozřejmě neznáme veškeré detaily dokonce i od včerejška vlastně embargo na tyto informace kvůli vyšetřování, takhle byste pocitově řekl, kde se všude mohla stát chyba? Možná, že už jste to naznačil.

Tomáš ZIMA, rektor Univerzity Karlovy, Praha

Tak víte ono je to vždycky paradoxní, ona se většinou stane řada drobných chyb a které pak vedou k nějaké katastrofě. Ono málokdy se stane hned taková obrovská chyba, která vede k erupci, katastrofě, smrti lidí. A tedy je to takový ten bych řekl, že standardní postup, podle kterého se postupovalo. Nikdo se třeba úplně nedotáže, neřeší, tak se vydá razítko. Pak samozřejmě přijde nějaký úřední spis, tak se otevře obálka, někde se položí a začne se řešit, v Čechách se vždycky něco řeší dlouho, protože se předpokládá, že příběh, který se řeší dlouho, třeba se vyřeší sám. A to je takové to řetězení těch událostí, pak samozřejmě se diskutuje, jestli tam ta policie měla zasáhnout dříve nebo později. To je vždycky otázná. Na stranu druhou jestliže teda byly indicie, že tam je tam je občan, který tedy tam byl schován. Na druhou stranu média to přenáší on line, což je také otázka určitého /nesrozumitelné/ novináře. Takže chtějí jaksí co nejlépe informovat, ale musí si uvědomit, že uvnitř je ten člověk, který všechno sleduje kolem, jak na něj budou útočit, tak prostě třeba ty záběry by mohly být jinak koncipovány a teď je to otázka samozřejmě vyhodnocení. Je to, řekl bych, jedna věc, která tam hraje kritickou roli, která se mi vytrácí a to je i v případech, jak jsme se bavili na začátku u těch starých věcí, nést tu odpovědnost za to rozhodnutí, prostě tam někdo musel být a ten dotyčný musí nést to riziko. Umím si představit tu otázku, že někdo by tedy rozhodl, tak se tam tedy půjde jaksí rychle, aktivně střílet a teďka by někdo byl postřelen a bude se řešit, jestli vlastně to ostření bylo správné nebo špatné, vždyť někdy i ta složka represní, ta policie, má otázky a řeší je spíš ta strana, na té straně někdy toho pachatele, jestli se mu moc neublížilo nebo něco nedělalo a to samozřejmě u těch lidí také vyvolává nejistotu, těch, bych řekl, řadových policistů, ale obecně vidím jako jeden z těch věcí rozhodnout a nést určitou míru osobní odpovědnosti.

Zita SENKOVÁ, moderátorka

Ministr vnitra přišel s návrhem, že by lékaři měli mít přístup do registru držitelů střelných zbraní, protože vlastně pacient, který o tom, že má zbrojní průkaz dnes může se dozvědět praktický lékař, nikoliv však specialista nebo psychiatr. Mělo by se toto změnit?

Tomáš ZIMA, rektor Univerzity Karlovy, Praha

Ale proč by měl lékař kontrolovat něco, co má dělat ten státní úřad?

Zita SENKOVÁ, moderátorka

Ale posoudí ten státní úřad v jakém je?

Tomáš ZIMA, rektor Univerzity Karlovy, Praha

Ale tak ten, kdo vydává, si může vydat posudek. Pokud jdete, pokud máte zbrojní průkaz, já jsem držitelem zbrojního průkazu, tak jdete na lékařské vyšetření a musíte doložit lékařské vyšetření, ale přece ta instituce, která něco vydává, si může údaje prověřit. Když pojedete do banky, budete chtít úvěr, tak přece oni si prověří, jak jste na tom finančně, můžou si vyžádat další úřady. Tady vydávám někomu zbraň, tak přece tak ať se propojí. Proč by lékař měl být zodpovědný a to, za přece vydání zbrojního průkazu zodpovídá někdo jiný. Jako proč přenášet tu odpovědnost na někoho jiného? Pak se tedy ptám, když je tato otázka, proč policie, když měla indicie od psychiatra, že tento dotyčný je postižen, proč tedy nekonala? Tady to fungovalo? V tomto případě to aspoň z informací, které jsou, to fungovalo a selhalo to. Ale proč by lékař se měl dívat do registru. To se bude muset lékař dívat do registru přestupků, do registru držitelů zbraní. Proč to přenášet na lékaře? Lékař má léčit, vyšetřit, a vydat stanovisko.

Tomáš ZIMA, rektor Univerzity Karlovy, Praha

Zaregistrovala jsem také mezi těmi všemi dotazy na toto téma také otázku, zda je masová vražda anomálií nebo jakýmsi symptomem dnešní doby, nemusíme to vztáhnout jenom na Česko.

Tomáš ZIMA, rektor Univerzity Karlovy, Praha

Já bych viděl, že tato je takovéto události jsou extrémní, určitě bych to nebral jako symptom doby, protože ty události většinou samozřejmě ze zahraničí se jedná o osoby psychicky narušené, někdy i léčené. Samozřejmě událost v Paříži,

ta měla úplně jiný kontext, takže nejde všechno spojovat dohromady a toto určitě bych nebral jako symptom doby. Může to být věc, která je častější v dnešní době, a je to dáno, bych řekl, větším stresem, ale jsem přeci jen optimistou a věřím, že takovéto události jsou ojedinělé a nebudou jaksi tragicky zasahovat osudy nejen těch nejbližších, ale celé společnosti.
Zita SENKOVÁ, moderátorka

Profesor Tomáš Zima, rektor Univerzity Karlovy. Děkuji za vaši návštěvu, na slyšenou.
Tomáš ZIMA, rektor Univerzity Karlovy, Praha

Také děkuji vám, na slyšenou.